

UNIVERSITY OF HAWAII LIBRARY

Bok in iukkure

im

Katak

Marshall Islands Education Department

November, 1958

B O K

in

I U K K U R E

im

K A T A K

adapted by

Takaji Abo

from

Reading Activities for Middle Graders
by
Ginn and Company

for use in

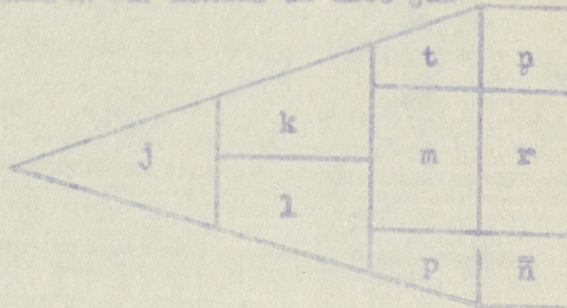
Marshall Islands Elementary Schools

Marshall Islands Education Department

November, 1958

SHUFFLEBOARD

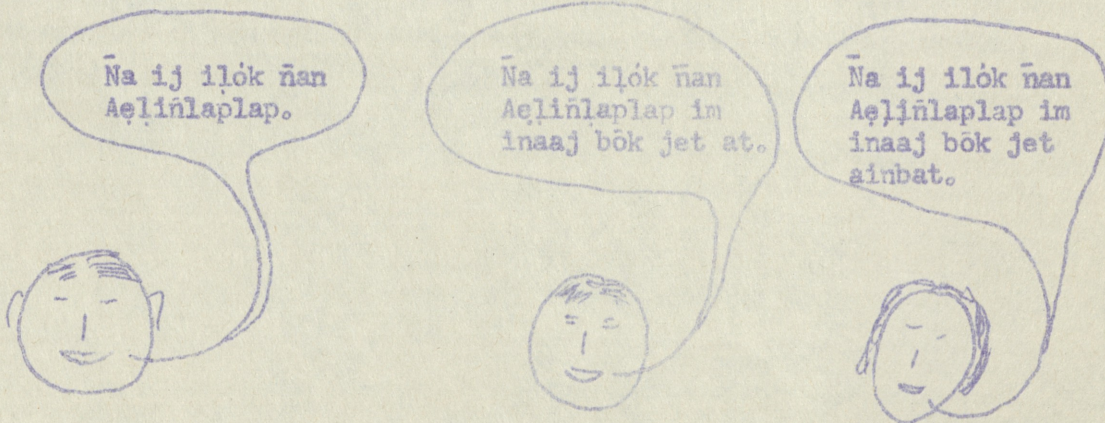
Erlókwe juón pepa na loon lal im kómman bwe en ain jikjikin im dettan plaakin lók ot juon shuffleboard im je ak kómman nan joñan square eo koaikujil. Ilo kajjojo square je ak likit juón leta (consonant) na iḡ. Innām kómman bwe rukkurḡ ro ren kajjioñ in jolók kein ḡjjeor eo ak ñe ebar or men sikkar na loon juón laan square kein im en kaiur im koalok joñan ot an maroñ aolep naan ko rej ijjiṅo jān leta eo ilo square eo. Je aolep point jān kajjojo naan. Leta ko kajjojo remaroñ bar kōkōāl ak ukōt jān joko jiker.

Ñe kein ḡjjeor eo ebaj jok loon square eo me l eo ej pād iḡ, innām konaaj kaiur im ba jet naan rej ijjiṅo kin l āinot: lap, lat, loñ, loñ, im āindeinlók ot.

WHAT WILL YOU TAKE?

Ñe baj juon ajri ilo juón group eba, "Ij ilók ñan Aḡliñlaplap." Innām ajri eo kein karuó eba, "Ij ilók ñan Aḡliñlaplap im inaaaj bōk jet ainbat." Innām ajri eo kein kajjilu en bar ālij ḡjja etal ot ñan Aḡliñlaplap ak ijoke en pukot juón men eo en bōke im en ijjiṅo ot kin leta eo ilo jinoin Aḡliñlaplap. Etan jikin emaroñ oḡtak jabdeot ien elañe jeknaan. Ne baj oḡtak ñan Mājro, innām aolep men ko renaaj bwiki rej aikuj ijjiṅo kin leta eo jinoin Mājro, āinot mā, mājet, etc.

BEGINNING AND ENDING (1)

Ilõ juõn lain je jet jinoin naan ko im ilõ bar juon lain jet jõmlõkin naan ko ña ioon chalkboard eo ak kõmnan lók an kajjõjõ copy.

Example:

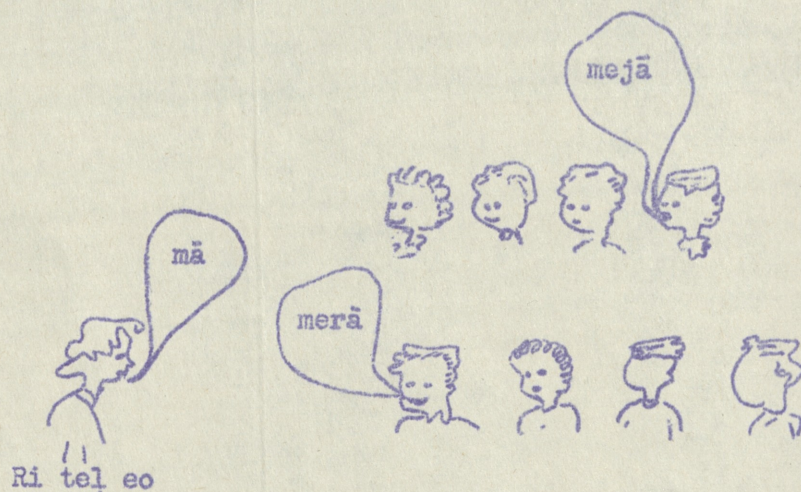
<u>Jinoin naan</u>	+	<u>Jõmlõkin naan</u>	=	<u>Naan ko rõkkar</u>	
m		añ		mañ	rañ
p		ar		mar	raj
j		ok		paan	kan
r		aan		jañ	kar
k		aj		jar	kaan
				jok	kaj
				rañ	

Kiiõ men eo jej aikuõ kõmmane, kakõbaik jinoin im jõmlõkin naan kein ñan naan ko rõkkar. Juõn jinoin naan emaron koalók elõn naan jãn elõn jõmlõkin naan. Laje nõk, elañe enaaj kõba m ippãn añ enaaj walók mañ, im elañe enaaj kõba eja m ot ippãn ar enaaj walók mar.

Ruo iaan ak kajjõjõ iaan remaron jiai. Kumi eo eloõn naan ep eaar kõmmane ewiin. Emaron bar eðde lók jinoin im jõmlõkin naan ko.

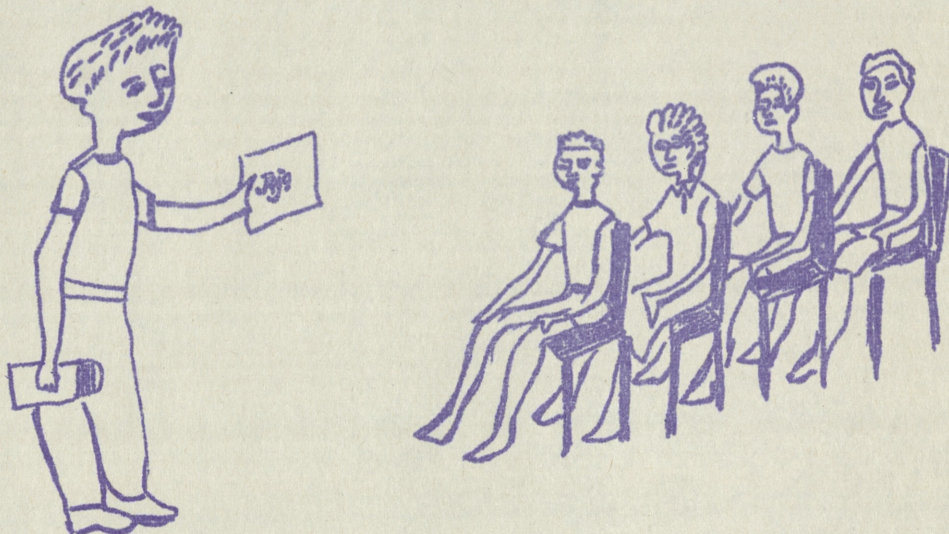
BEGINNING AND ENDING (2)

Kõmnan ruo team. Ri tel eo en ba juon naan, ñe baj ba "mä" Rukkure ro rej aikuõ in lempak kijn jet naan ko ñin jinoin im jõmlõkin ot leta ko ilõ mä. Ainet naan kein mejä ak merä. Je delõn ko kajjõjõ jãn team ko elañe ejimwe aer koalók naan ko iumwin ot minute ko emwij karõke.

TAKE YOUR TURN

Kómman jet card ko elõn naan ie ñan group in rukure ro ejjab kanooj in lõn uaan. Rukure ro ren ekkar im jijet ilo lain. Juon ri toj en jibwi card ko im koaloki kajjojo. Armej eo maan tata in lain eo enaa jino ba naan ko rej koaloki mae ieneo ebwid. Ne ebwid eilok ñan jabon lain jabon lain eo liktata, ak armej eo kein karuo ebaj onipantak im bok jikin armej eo juon im baj ba etan naan ko mae iien ebwid im ebaj ilok ñan jabon lain eo.

RHYMING WORDS

Lelok juon naan ñan kajjojo group in ri school ro, ñe baj naan eo in idaak. Lelok jilu minute bwe ren kellaajrak aolep naan ko ain ba jomlokier ot naan eo rej jerbai ikijjien, ainot idaak. Group eo elõn tata an naan ewiin. Innam bar ellelok naan.

Example:

Naan ko ain ba jomlokier ot idaak:

i
iteak
kitaak
taak
kupaak
untaak
etc.

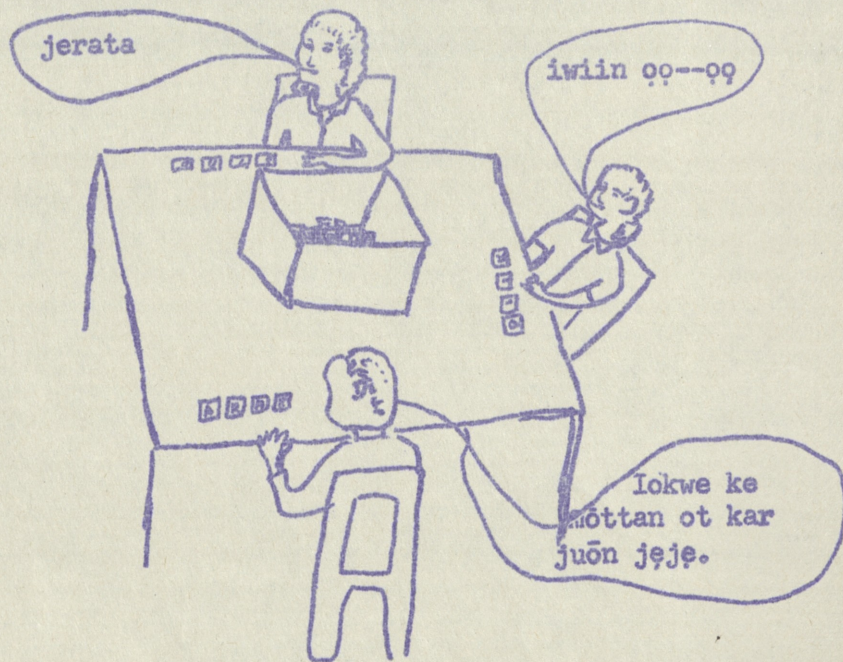
I AM THINKING

Armej eo mōktata ej jino ikkure ilo juon group en ba, "Na ij lempak.
Na ij lempak kin juon men ilowaan room in im ain ba jōmlōkin lōk ot
'kejato!' Ta eo?" Armej eo ejimwe an koaloke, enaaj baj e ba, "Na ij lempak."

MAKE A WORD

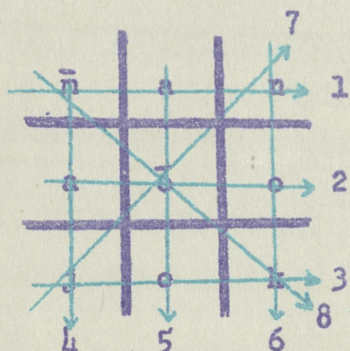
Kōjerbaļ bōjen in leta ko (alphabet) eḏeḏelōk aer kar jeje ak kōmman
bwe leta ko ren jeje ilo pepa ko rōmnik im square. Kōmman ruo square nan
kajjōjō vowel ko. Likit aolep kajjōjō square ko eor leta ije na ilo juon
bōok. Ilo jino in ikkure in aolep rukkure rej kajjillu leta jān loan bōok
in. Innām ālkin aolep ej kajjōjō bōk juon leta ilo juon iien. Armej eo
mōktata im emaron likiio juon naan jān 3 ak lōnlōk leta ko an ewiin. Oran
leta emaron oktak aolep iien, ak jet etan men ko rukkure ro remaron kāliti
āinot etan menin mour ko, ut ko, im ebar lōn.

TIT-TAT-TOE

Ikkure jab in ej ruo ot rukkure, Āinot ilō jejjetin ikkure in tit-tat-toe. Kajjojo rukkure ro ren pijaik juōn tit-tat-toe (lale pija eo) loon juon an pepa. Armej eo jineo ej ba juon leta (alphabet) im erro ej jīmōr rukkure eo mōttan je leta eo ilō juon laan square ko ilo tit-tat-toe ko aerro. Innām armej eo juōn en baj ba juōn leta im erro en bar jīmōr je. Innām en āindein aerro kajjojo ba leta ko māanlōk māe iien eo aolep square ko im or kobbāer. Ijoke, kememej bwe ilō aerro likit leta ko ŋa ilō square ko errooj aikuŋ in lemŋak kin ijo rej pād ie bwe en maron in naaj walōk juōn naan.

Armej eo elōn naan en eaar karōke jān leta kēin 9 ewiin. Naan ko jen maron konono jān juanmiin āan tuanbwijmaron, jān liñ nān lal, im jān kona ko tuanmiin liñ im lal nān kona ko tuanbwijmaron liñ im lal.

NAAN KO ILŌ TIT-TAT-TOE EO:

Jān anmiin nān anbwijmaron

1. mān
2. aōo *
3. jok

Jān liñ nān lal

4. māj
5. aōo *
6. nok

Jān kona ko anmiin nān kona ko anbwijmaron

7. mōk
8. jōn *

* Ņe komwij lo Kakōlle jab in melelen ejjab naan.

CODES

Ikkure jab in ej kamminēŋik kij bwe jen maron in kilē laajrak in melele ko, im letok melele ko repidojo lōk ilō code. Juōn wāweŋ kōjerbal code eo im epidodo eñiin ej nān bar kōbaik tok bar juōn leta ŋa ippān kajjojo leta ko ilō juōn naan ilō juōn sentence. Jabdeot leta emaron kōba tok.

EXAMPLE:

Ebn̄wiritln jkueōdn bmoik ibn kjodniouneo eakpānāol.
 Eñiin juōn bok in konono ekaāl.

Koalok nān ri school ro ke consonant leta ko er eo rej jurōke juōn naan. Lale mōk űe jenaaj bōk vowel ko jān juōn naan, āinot ilō jabdeot j—bd—t.

Kōmman bwe ri school ro ren make kōmman aer code im test e doon.

SENTENCE RACES(1)

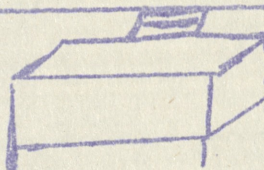
Kōmman ruo team. Rukkure eo mōktata jān juōn team en ilōk nān board eo im je juōn naan. Kajjōjō rukkure ro jān juōn team ren kajjōjō ilōk nān board eo im kōbaik lōk juōn naan na ipān aān eo armej eo mōktata eaar je, bwe en marōn in jejjēt juōn sentence. Naan ko rej kōbaiklōk rej aiku j in ijino ot kin leta eo jōmlōkīn naan eo armej eo imaanin eaar je. Team eo emwij mōkta sentence eo an im melele kake ewiin.

First Team

Konaaj jino ot tarrin
naaj juōn nuknuk.

Second Team

Kōmōl le Ejra.

Lale mōk rukkure eo mōktata ilō first team, eaar ilām je "kōnaaj" innām armej eo kein karuo eilem je "jino", kinke ej ijino kin j, kinke jomlokin naan eo imaanlōk ej jōmlōk kin j. Ainot ilo kōnaaj. Im en āindein lōk ot. Lale mok "jino" ke ej jōmlōk kin o innām naan eo tok ilkin ej ot.

SENTENCE RACES (2)

Ro me ilō juōn ot team ren kajjioñ in je juōn sentence eo jen marōn in melele kake im aolep naan ren ijino ot kin juon ot leta. Ne kar leta eo in k, innām aolep naan ko ilo juon sentence rej aiku j ijino ot kin k, āinot ilō sentence in, Koj kōnaan ke?

Ne ejōmlōk iien eo emwij karōke bwe ren kōmmane sentence ko aer ie, kōmnan bwe ren konono sentence ko aer. Team eo eaitok tata im melele sentence eo im aolep naan rej ijino ot kin k ewiin.

1. Kom kōnaan ke kajjo kījen kake?
2. Koj kuku ke?
3. Koj kōnaan ke kweēt?

Team eo me an sentence eo kein kajuōn ewiin, kinke eaitoktata sentence eo an.

HELP THE READERS

Juon iaan ro rej ikkure en read juon bwebwenato. En emmakijkij an bwijrak ilo jet jikin ilo kajjojo sentence im en ba, "Jipaň ej!! Emaroň bwijrak jabdeot iien, spaake jinoin, lukalpánlók, jómólókinlók, ak jabdeot iien ne naan eo ijjełłókin naan eo ej bwijrak ie ealíkkar. Armej eo móktata im enaaj mókaj an jipaň rikonono eo im koalók naan eo ijjełłókin naan eo rikonono eo eaar bwijrak ie, kadelon juon an point. Elaňe jepaan ot juon an jet ba naan eo, innam kónman an kajjojo point. Armej eo elon tata an point ewiin.

MODIFIED PUZZLES (1)

Koalók leta eo maantata in juon naan eo jej lempake im kónman oran space ekkar nan spell in naan eo. Armej eo móktata im enaaj jimwe an kanne space ko im leta ko móttan leta eo maantata bwe en walók naan eo ewiin.

Example:

1. Kónman idaak aebwij.
2. Kónman móna ek.
3. Kónman kóbataat.

m-a-r-o (maro)
 b- - - (batur)
 a- - - (añir)

Ainot ilo naan kein ilin ilo example in im emwij kellaajraki, ilo leta eo mókta m eor jilu space imaanin, melelen eor bar jilu leta ko raikuj kobalók bwe en walók juon naan. Ejja ainot ilo leta eo b kab a.

MODIFIED PUZZLES (2)

kawóke naan ko im meleleier emarón ohtak elañe jenaaj kobaiktok bar juón leta na imaan ak jómlokín naan ko.

Examples:

ju-----kobaik tok juón leta bwe en ohtak melelen ñan man ko rej kabwilbwil in boñ ilañ im relloñ. (iju)
 ubaak-----kobaik tok juon leta bwe en ohtak meñelen ñan tujen ej ebbókañ ilo juón tipñol ñe ej am. (kubaak)

HELP THE CAPTAIN

Kómñan ruo team im lelók bwe ren kálet juón group in men ko (category): Ne baj etan a_{ne}, a_{eliñ}, wáto, o_{fke}, ak etan armej ro rebunbuñ, ekkar ñan joñan grade im jeká eo an ajiri ro. Captain ro an team ko ruo ren kajjojo koalók etan aolep men ko ilo category eo emwij kálete im ren ijjiño ot kin juón leta eo emwij kálete, ñe baj leta eo a. Armej ro ilo juón team remarón jipan captain eo im emmaidikdik maanlók ippán armej ro kajjojo ilo lain eo lók nan captain eo. Elañe captain eo eban usak ak rumwij in usak ján captain eo juón an team eo juón, eilók ñan jabon lain eo im armej eo ijellókin ebaj captain.

Etan men ko ilo juón category emarón ohtak im ijjiño kin bar juón leta. Jei juón point ekkar ñan an juón captain ilók ñan jabon lain eo. Team eo elón an captain eluuj.

Example:

Ne category eo rej ikkure ikkjiñen ej a_{eliñ} im leta eo ej a. Innam rej aikuj koalók ot etan a_{eliñ} ko rej ijjiño kin a.

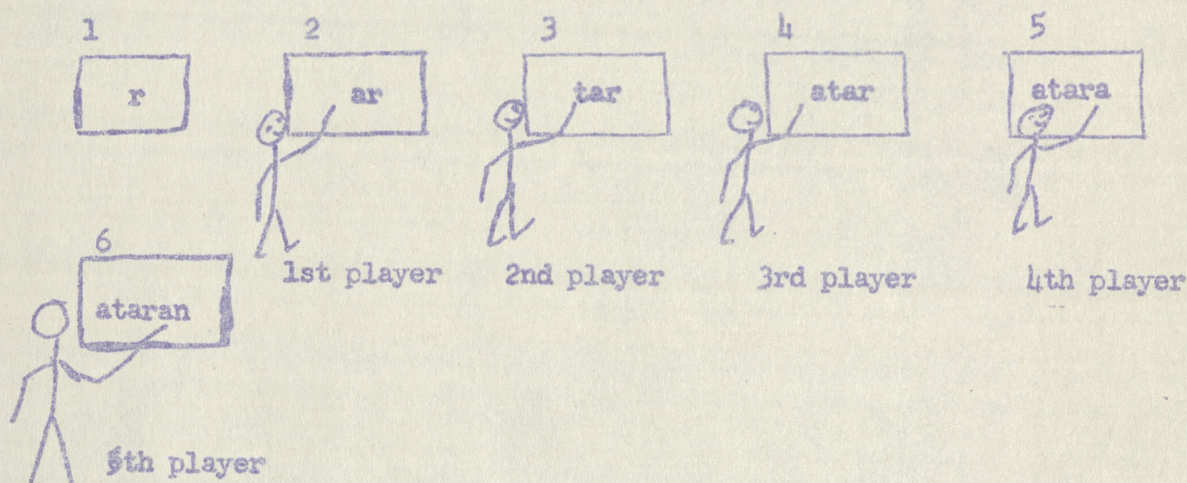

ANAGRAMS (1)

Je juōn leta na ioon chalkboard eo. Juōn rukkurē en ilōk im kōbaiklōk juōn leta bwe en walōk juōn naan. Armēj eo kein karuo en bar ilōk im kōbaiklōk juōn leta na ippān naan eo bwe en bar walōk juōn naan im en āindeinlōk ot māe iien leta ko reban bar kōbatok im kōmān naan.

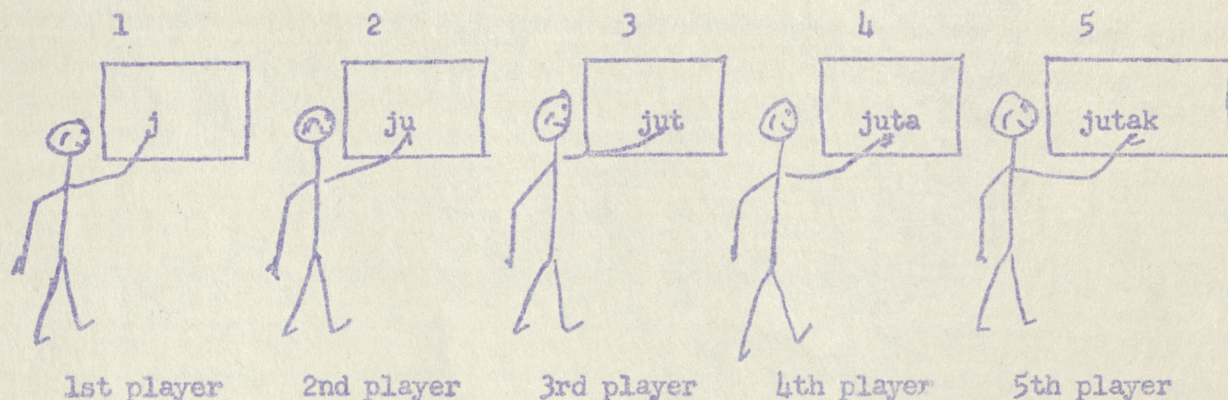
Example:

a ej leta eo emwij je ioon chalkboard eo. Leta eo mōktata im āaar kōbalōk ej r im kōmān bwe en walōk ar. Armēj eo kein karuo eitem je t im kōmān bwe en walōk tar. Innām eo juōn eitem je a bwe en walōk atar. Ro jet remaroñ item kōbaiklōk a bwe en walōk atara im n bwe en walōk ataran. Elañe ebar ejjelōk leta en emaroñ kōbalōk, bar kalet juōn leta im jino juōn bar naan. Group ko kajjōjō remaroñ bōk kajjōjō leta im lale wōn emaroñ kōmān naan eo eaitok tata.

ANAGRAMS (2)

Anagrams jab in ej kakkōbaba in leta ko rejjab kijir in koalōk juōn naan ilo añ jino karōke ak koj kōmān ot nān nemāmeñ naan eo koj lempake. J emaron leta eo mōkta, im u emaroñ leta eo kein karuo. Im emaroñ naan eo jej lempake ej jutak. Lelōk point nān naan ko riḍeḍelōk im rōmān.

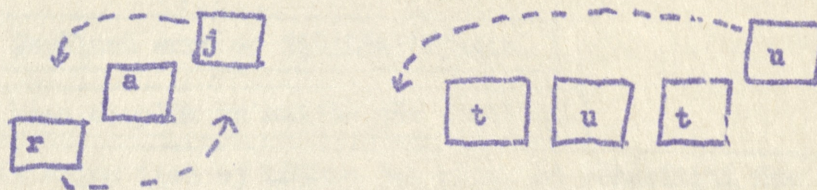

ANAGRAMS (3)

Anagrams jab in ej ekkar in leta ko ilo juon naan nan bar komman juon naan. Jej ukot jikin leta ko ilo juon naan nan bar juon naan.

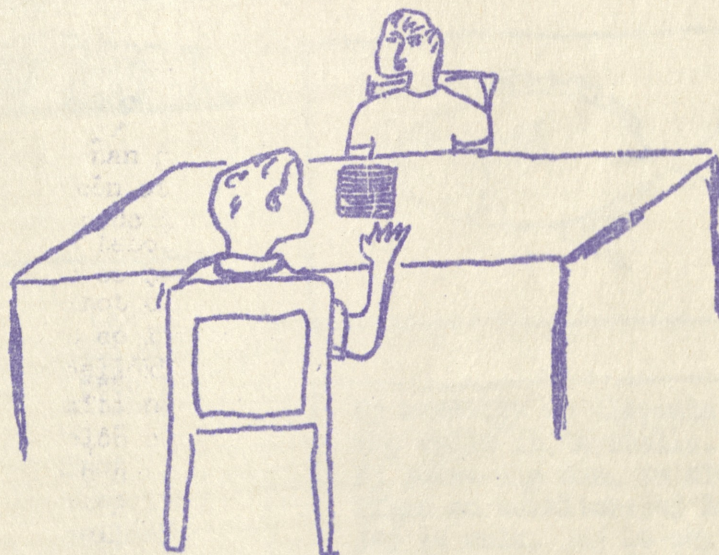
Example:

tutu ----- utut
raj ----- jar

TAKE THE WORD

Ikkure in ej nan group ko rōddik in ej ruo nan jiljino year, emaron jōn rukkure ilo juon ot iien elane ebwe card ko. Bōjer in card ko im elōn naan ie ren pedo ioolapān tebol eo. Rukkure eo iiktata en bōk juon card jān ioolapān tebol eo im konono naan eo. Elane ejimwe an konono en kōjedelañ card eo nai naan mejān. Armej eo ijellōkin ebaj bōk juon card im komman āinot elane ejela naan eo. Ak elane ejaje naan eo, en kōjedelañ card eo ituanbwijmaroñ jān ejouj in cari ko iolap. Innām elane armej eo ijellōkin ejelā naan eo armej eo juon saar jaje, emaron ba naan eo im likiti nai iiman mejān. Im ej kab naaj bōk juon card jān ko iolap. Elane elōn card en rejaje kaki, armej eo ejet iien eo an emaruñ in ba aolep naan ko elane ejelā aānep, ak jān card ilo iolap ej aikuuj in bōk ot juon jāni. Rukkure ro rej aikuuj in ikkure māe iien emeat card ko. Armej eo elōn tata an card ewin.

MAKE A STORY

Bukwe lók kajjojo sentence jän böjen in bwebwenato ko im äti sentence ko an juön bwebwenato pa ilo juön envelope. Juön envelope ät böjen in sentence ko an juön bwebwenato.

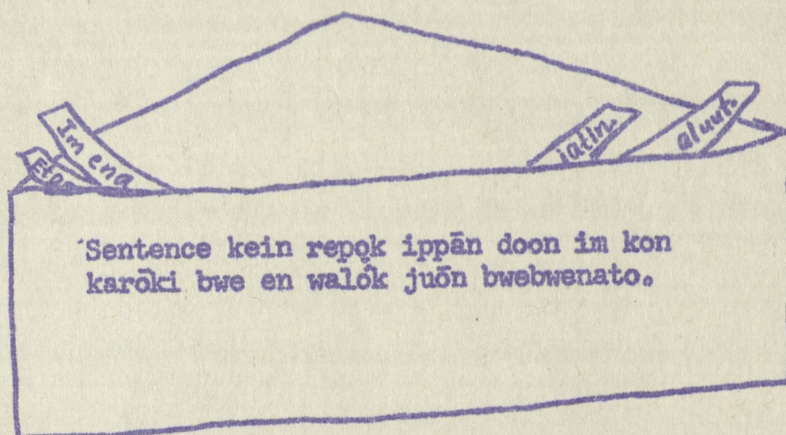
Je likin envelope ko im ba, "Sentence kein repok ippän doon im kon karöki bwe en walök juön bwebwenato." Ielök envelope kein kajjojo nan ra school ro ~~we~~ kajjojo ak ruo isan ruo isan. Ro emökaj aer karök juön bwebwenato röwin.

Example:

Etao im jemaluut erro ej jimjäänjimjatin.

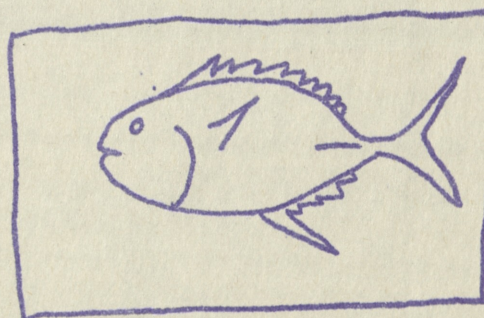
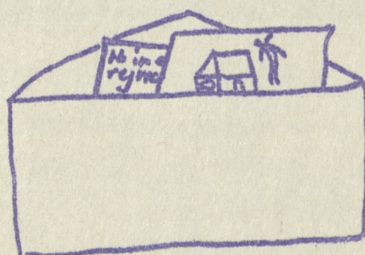
Bötaab, Etao elaplök an anijta jän Jemaluut.

Im enanin aolep iien ej kömman jet köjak ko rökakititi nan Jemaluut.

MATCHING

Mwijit jet pija ko rökaitoktoklino jän bok in alooj ko ak jän bok ko romor. Kömman jet card ko, im en oran ot pija ko, im jeje pa ilo kajjojo card ko im ren kömleleik kajjojo pija ko. Innäm likit pija ko im card ko pa ilo juön envelope im kömman bwe ri school ro ren kakobaik pija ko im card ko rej kömleleik er.

Ej kanniik eo elaptata ilo aelin in Marshalls. Ej jokwe ilo dan, im elön kilen ad bwikitok: jej le ba jej le eoik, jej le ek, jej le u, im ebar lon kilen ad bwikitok.

